

Fakereskedelem Franciaországban, fűrészüzemi tapasztalatok Felső-Normandiában

A francia mezőgazdasági tárca nemzetközi kapcsolatokért felelős részlege évek óta szoros kapcsolatokra törekszik a Párizsban akkreditált mezőgazdasági szakdiplomátákkal, ennek érdekében minden évben két szakmai programot szervez számukra (rendszerint kora nyáron és késő ősszel). Ezúttal a francia erdőfelügyelet ([ONF](#)) munkájával ismertették meg a diplomátákat, a gyakorlati program helyszíne pedig a normandiai Forêt Domaniale d'Eawy (6905 ha) és a Lefebvre-fűrészüzem volt.

1. kép 150-200 éves bükkfák kitermelése az Eawy-erdőben, cél a természetes fölújulás biztosítása

Franciaországban a kitermelés és a fűrészüzemi tevékenység (elsődleges földolgozás) a mezőgazdasági minisztérium ellenőrzése alá tartozik, az ehhez kapcsolódó árbevétel 20 milliárd eurót és 160 ezer munkahelyet jelent, míg az ezekre ráépülő ipart (másodlagos földolgozás) már az ipari minisztérium ellenőrzi, az árbevétel 40 milliárd euró, a létező munkahelyek száma 220 ezer. Az erdészeti politika mindinkább a fenntartható erdőgazdálkodás és a multifunkcionális hasznosítást helyezi előtérbe. Természetesen cél a biológiai sokféleség megőrzése, a szociális célú erdőhasználat biztosítása, a társadalom elvárásaival is találkozó tájalkítás. Főleg az agglomerációk közelében fontos a szabadidős tevékenység biztosítása és főleg az állami erdőkben, ahol emiatt valamivel tovább hagyják állományban a fákat, még akkor is, ha ez bizonyos mértékig romlik is a

faanyag minősége, de a városlakók esztétikai élménye így nagyobb. Míg az állami és önkormányzati erdőkben gyakorlatilag „magától értetődik”, hogy biztosítani kell a szociális erdőhasználat lehetőségét, a magánerdő-tulajdonosok zöme kifejezetten negatívan áll ehhez, mivel szerintük a látogatók kárt tesznek az erdőkben, szemetelnek, zavarják a vadállományt.

Az 1999. karácsonyán érkező tornádó az egész országban 130 millió m³ fát fektetett a földre, a 2009. januárjában bekövetkezett „csak” 46 milliót, elsősorban Landes-ban (40 millió m³) és a Pireneusokban (6 millió m³), az éves kitermelés ezen a vidéken 8 millió m³. Még mindig közel 8 millió m³ fát tárolnak víz alatt, ezt fokozatosan juttatják be a kereskedelmi forgalomba annak érdekében, hogy ne zavarja érdemben a normál kitermelést. Landes-ban 200 ezer ha-t telepítenek újra (eredetileg 150 ezer ha-ról volt szó, de a rovarkárok miatt ezt növelni kellett), évi 35 ezer hektárral számolva és 80%-os állami támogatás mellett 2015-re szeretnék befejezni az erdőség rekonstrukcióját.

A fa külkereskedelmi mérlege negatív, az ország a 20. század eleje óta deficitese, a mostani adatok szerint a behozatal 6,5 milliárd euróval haladja meg a kivitelt. Az import egyharmada bútor, mivel a francia bútorgazdaság egyelőre képtelen alkalmazkodni az igényekhez, nincsenek akkora üzemek, mint amik pl. az IKEA-jellegű keresletet mennyiségben és költségben ki tudnák elégíteni. Az import másik harmada papíripari alapanyag, de azzal együtt, hogy a belföldi árak magasabbak, mint Kanadában, Skandináviában vagy Dél-Amerikában, még kilenc papíripari alapanyagot gyártó üzem van az országban, ami működik, és ami jelentős

mennyiségben használ fűrészüzemi hulladékot és kis törzsátmérőjű fákat. Sajnos állandóan „borotvaélen táncolnak” a költségek miatt, tulajdonosi hátterük pedig elsősorban nagy nemzetközi cégekhez köthető, ami a kilátásokat tekintve nem feltétlenül jelent előnyt. A túlevelű faanyag importja 800 millió eurót tesz ki, elsősorban finn, orosz, német és osztrák áru érkezik az országba. Itt van leginkább lehetőség arra, hogy a túlevelű fajokkal borított területek növelésével fokozatosan visszaszerezzék a korábban elvesztett piaci pozíciókat. Felére esett az elmúlt években a trópusi fa importja, többek között a költségek miatt, mivel egyre több ország csak elsődlegesen földolgozott árut enged exportálni – mint például Gabon is. A trópusi fafajok iránti igény egy része francia fával (tölgy, bükk) helyettesíthető, az ár ebben az esetben már nem jelent megoldhatatlan problémát. Az országban mintegy 300 ezer ha akác van, de egyelőre nincs elegendő mennyiségű minőségi ipari alapanyag. Ezzel együtt, lassan fut föl ez a fafaj, noha Franciaországban nincs igazán hagyománya a termelésének és használatának.

2. kép Akár napi 350 köbméter fát is képes fölvágni ez a fűrész

A program során meglátogatott **Scierie Lefebvre fűrészüzem** családi vállalkozás, aminek árbevétele fele kizárólag bükk fűrészáru készítéséből, másik fele fém garázs- és csarnokajtók, egyéb fémszerkezetek gyártásából adódik. A vállalat mintegy 15 millió eurós beruházással, normandiai telepén most bővíti fafeldolgozó tevékenységét, amihez hozzáadódik a Picardie régióbeli és a romániai Resica melletti üzemük által földolgozott bükk. A mostani beruházás része a teljes érkezető és nyers fűrészáru készítő egységek mellett egy 8 megawattos biomassza-hőközpont és egy, önmagában 600 ezer euróba kerülő szennyvíztisztító üzem, aminek segítségével a telep teljes vízszükséglete zárt rendszerben visszaforgatható, így gyakorlatilag nincs szükség vezetékes víz betáplálásra és nincs a telepről kikerülő szennyvíz sem – a vízmegtakarítás 24 ezer m³. Mint a cégvezető elmondta, a régióban az

1999-es tornádó előtt számos fűrészüzem működött, ám a hirtelen piacra zúdult – hét év kitermelésének megfelelő - famennyiség miatt leesett árak, és a piac 2002-es összeomlása miatt senki nem tudott talpon maradni. Ők maguk is végelszámolást kezdeményeztek, majd jelentős bankhitelekkel, de egy teljesen új piaci stratégia mellett új céget indítottak, majd 2007-ben hosszú távú együttműködést is kötöttek az ONF-fel a normandiai állami és önkormányzati erdőkből kikerülő bükk fűrészüzemi földolgozására. Szerinte a bükk árának esésében és a kínai export csökkenésében maguk a kínaiak is hibásak, hiszen míg a természeti katasztrófa előtt csak fűrészelt árut vettek, a vihar után, kihasználva a lehetőséget, átálltak a rönkre. Ám mivel válogatás nélkül vettek mindent, viszont nem biztosították a hajóút során a megfelelő szállítási körülményeket, a faanyag nagy része tönkrement, mire a kínai kikötőkbe ért. Ahelyett, hogy belátták volna a hibás szállítás következményeit, az a vélemény alakult ki a körökben, hogy a francia bükk minősége már nem a régi, így nem vásároltak belőle többé olyan nagy mennyiséget, mint korábban. Előbb amerikai dióra, majd trópusi fajokra tértek át, végül pedig műanyagra, ami végleg leáldozott a kínai exportnak.

¹ Csak a víz- és csatornadíjat nézve a beruházás hosszú évtizedek alatt térül meg, de úgy gondolták, egy olyan, hosszú távra szóló befektetésről van ebben az esetben szó, ami jelentősen emeli az üzem imázsát a közvetlen környezetében lakók és az üzleti partnerek szemében egyaránt.

3. kép A 8MW teljesítményű, biomassza-tüzelésű hőközpont...

A nemrégiben átadott hőközpont évente 20 ezer tonnányi fahulladékot éget el, ennyi azonban akkor sem fog a telepen keletkezni, ha az új fűrészüzem maximális kapacitással fog dolgozni, ezért kénytelenek Bretagne-ból nyárfakérget vásárolni. Ami magát a fűrészáru-készítést illeti, az új gyártósor több szempontból is szakít a korábbi technológiával. A beérkező rönköket

ugyanis először itt kőbőzlik és minősítik (azaz sem lábón, sem kivágás után az erdőben nem történik ilyen), méghozzá egy olyan kamerás rendszer segítségével, ami az ONF-fel is állandó video-összeköttetést biztosít, így vitás esetben az ONF-nél is hozzáférhetőek a kérdéses tétel adatai. A minősítés után történik a kéreg eltávolítása, majd egy fémdetektor következik.

4. kép ...és ami benne történik.

Bármilyen meglepő, de még most is nagyon sok (egyébként szemre gyönyörű) faóriás törzsének alsó része van tele világháborús lövedékekkel, főleg a jelentősebb harcok helyszínén annak ellenére, hogy a háború után elég nagy mennyiségben igyekeztek ezeket kivágni. A napi 300-350 m³ rönk földolgozására képes gépsor elején a napi termelésnek és az igényeknek megfelelően 2-4 méteres darabokra vágják a beérkező rönköket, amiket azután napi 2 nyolc órás műszakban dolgoz föl műszakonként 5-5

dolgozó, 3-3 a fűrészüzemben, 2-2 a fogadó oldalon. A szélideszkát egy napi 100 tonna kapacitású aprítóval dolgozzák föl, a 60-70% víztartalmú nyers fűrészáru pedig először a gőzölőbe, majd a szárítóba kerül (a rendszeres termelés az új fűrészcsernokban november 19-én indult). A fűrészelt áru között lehet látni hosszában repedt, így alacsonyabb minőségi osztályba kerülő árut is – az ONF szakemberei szerint ennek az az oka, hogy a fa túl lassan nőtt, így komoly feszültségek alakultak ki a belső szerkezetében, ennek „förlődését” jelentik a repedések. Azért, hogy ez minél kisebb arányban forduljon elő, igyekeznek gyorsítani a bükkök növekedését és így lazább szerkezetet, az évgűrük között nagyobb távolságot elérni.

A kondicionálás során 24 órán keresztül gőzölik a fát, ezzel stabilizálják a szerkezetét, majd innen jut át a több kamrás, osztrák technológiával szerelt szárítóba, aminek energiaigényét a fatüzelésű hőközpont biztosítja – 140°C-os túlhevített gőz közvetítésével. A szárítás 25°C-on indul, majd a fa víztartalmának csökkenésével emelik a hőmérsékletet 60°C-ra – a szárítóból kikerülő áru víztartalma már csak 8-10%. A kész fűrészáruból 20% marad a francia piacon, 80% exportra kerül, elsősorban a Maghreb-országokba és a Távols-Keletre. Saját földolgozó üzemükben elsősorban bútortipari alapanyagot gyártanak, a technológiai modernizációnak köszönhetően az innen kikerülő hulladék már nem a hőközpontban, hanem faforgácslapként fog hasznosulni.

Somogyi Norbert, Párizs